

вищезазначеної категорії споживачів. Можливості подолання вказаних недоліків, що впливають на якість інформаційного забезпечення ОДЮЧ, ми вбачаємо, по-перше, у забезпеченні державою фінансової підтримки видавничих осередків, які формують репертуар друкованої продукції для ОДЮЧ. Крім того, видавничим і книгорозповсюджувальним організаціям необхідно активно впроваджувати в свою роботу елементи комерційного маркетингу, у тому числі здійснювати проведення маркетингових досліджень щодо виявлення тенденцій розвитку видавничого ринку, цінової політики й попиту споживачів на документи певного змісту, типів та видів. Потребує подальшого вирішення й проблема координації діяльності видавництва.

1. Бруханская А.И. Анализ документального потока в области библиотековедения и библиографоведения // Науч. и техн. б-ки СССР. 1983. №10. С. 7. 2. Бурдонос Л. Еволюція розвитку і сучасний стан видання літератури для дітей та юнацтва в Україні періоду незалежності // Вісн. Кн. палати. 1999. №12. С. 20 – 23. 3. Галамага Т. Що видається для дітей в Україні // Вісн. Кн. палати. 1998. №4. С. 10 – 13. 4. Гордукалова Г.Ф. Документальный поток социальной тематики как объект библиографической деятельности: Учеб. пособие. Л., 1990. 5. Петренко О. Інновації у формуванні репертуару сучасної дитячої книги в Україні // Наук. праці НБУВ. К., 2004. Вип. 12. С. 34 – 44.

УДК 655.59

А. С. Близнюк

СУЧАСНИЙ СТАН ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ НА ЖИТОМИРЩИНІ

Поліграфічно-видавнича галузь Житомирщини є достатньо важливою складовою інформаційної інфраструктури області та інформаційного простору України в цілому. Вона, як і вся поліграфічно-видавнича галузь країни, переживає досить складний період, пов'язаний з повільним впровадженням у виробництво сучасних технологій, домінуванням технічно застарілого поліграфічного обладнання, відсутністю в переважної більшості суб'єктів видавничої діяльності коштів на придбання нових машин і сучасних матеріалів, низькою купівельною спроможністю населення, податковим тиском на підприємства видавничо-поліграфічного комплексу.

За даними управління в справах преси та інформації Житомирської обласної державної адміністрації, за станом на 01. 01. 2005 р. виготовленням поліграфічної продукції в області займається 55 підприємств різних форм власності, які різною мірою використовують сучасні технології, облад-

нання та витратні матеріали. Серед них – 11 видавництв, 18 друкарень, 26 поліграфічних фірм і центрів. За формою власності серед видавництв – 1 комунальне, 6 приватних і 4 таких, що належать установам та організаціям; серед друкарень – 11 комунальних, 16 приватних та 1 орендне. Слід відмітити, що за два останні роки кількість поліграфічних підприємств зросла на 12 суб'єктів.

Спостерігається невинне зростання та оновлення матеріально-технічної бази поліграфічних підприємств. Так, за останні кілька років орендне підприємство “Житомирська обласна друкарня” придбало комплекс “Планета”, п'ятисекційну офсетну поліграфічну машину, технологічну лінію з пресування книг; державне комунальне книжково-газетне видавництво “Полісся” купило новий різограф і автотранспорт, поновило комп'ютерну техніку; коростенське мале колективне підприємство фірма “Друк” встановило п'ятифарбову офсетну поліграфічну машину “Полі”. Переважна більшість новостворених поліграфічних приватних та колективних фірм і центрів також має сучасне устаткування: ромайори, різографи, додрукарську техніку, техніку для кольороподілу тощо. Тому сьогодні на поліграфічно-видавничій базі як обласного, так і районних центрів є можливість видавати усі види високоякісної друкованої продукції із застосуванням сучасних технологій та матеріалів і надавати будь-які поліграфічні послуги.

На поліграфічних підприємствах області помічається певне зростання випуску продукції (див. таблицю). Якщо у 2003 р. її обсяг складав 11037,2 млн. грн., то у 2004 – 12139,3 млн. грн., і це при тому що сім з 18 друкарень значно знизили свої виробничі показники. Водночас поступово розширюється і книговидавництво. Так, у 2003 р. було видано 504 назви книг загальним накладом 823,6 тис., у 2004 р. – 643 назви загальним накладом 1557,1 тис. примірників. Вісімдесят три відсотки цих видань випустили видавництво “Полісся” та орендне підприємство “Житомирська обласна друкарня”. Варто зазначити, що на ринку поліграфічних послуг разом з цими підприємствами успішно працюють приватні: друкарні “Скерцо”, “Бліц-друк” і “Рута”, ТзОВ “Фірма М.А.К. ЛТД”, підприємства Туловського, Котвицького та інші. Позитивною тенденцією цієї спільної роботи на ринку є те, що в умовах посиленої конкуренції поліграфічно-видавнича продукція випускається на високому поліграфічному рівні.

АНАЛІЗ СТАНУ РЕГІОНАЛЬНОГО КНИГОВИДАННЯ

Поліграф- підприємство, видавництво	Обсяг вироб- леної продук- ції, тис. грн.		%	у т. ч. обсяг книжкової продукції, тис. грн.		%	Кількість назв книж- кової про- дукції		%	у т. ч. к-сть назв місце- вих авторів		%	Наклад кни- жкової продукції, тис. пр.		%	у т. ч. наклад книг, тис. пр.	У т. ч. наклад книг місц. авт., тис. пр.
	2003 р.	2004 р.		2003 р.	2004 р.		2003 р.	2004 р.		2003 р.	2004 р.		2003 р.	2004 р.		2004 р.	2004 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
ОП “Житомирська обласна друкарня”	3920,7	4758,0	121,4	1508,3	2336,4	154,9	382	530	138,7	53	52	98,1	704,0	966,9	137,3	251,0	4,9
ДККГВ “Полісся”, м. Житомир	1245,9	1304,6	104,7	146,9	216,8	147,6	38	48	126,3	38	41	107,9	20,1	22,71	113,0	22,7	19,2
ПП “Рута”, м. Житомир	381,4	370,9	97,2	331,2	301,4	91,0	71	54	76,0	56	49	87,0	47,7	44,1	92,0	44,1	40,0
КП “Андрушівська районна друкарня”	384,3	328,7	85,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ДКП “Баранівська районна друкарня”	90,4	87,7	97,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
КП “Поліграфічна фабрика”, м. Бердичів	1279,3	1441,7	112,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ТзОВ “Принтер”, смт Володар-Волинський	118,0	120,0	101,7	—	15,0	—	—	4	—	—	—	—	—	0,8	-	0,8	0,8
ДКП “Смільчинська друкарня”	70,0	92,0	131,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
МКП “Фірма “Друк”, м. Коростень	1258,2	1119,2	88,9	104,2	160,7	154,2	5	3	60,0	3	2	67,0	39,6	497,0	-	1,5	1,0
ДКП “Коростишівська районна друкарня”	246,4	207,0	84,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
МКП “Поліст”, смт Лугини	16,0	14,0	87,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Любарська райдрукарня	23,2	26,1	112,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

РЕПЕРТУАР СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГИ

Продовження таблиці																	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
ДКПП “Малинська районна друкарня”	1074,0	1171,1	109,0	27,7	37,4	135,0	8	4	50,0	2	2	100,0	12,2	25,6	209,8	—	—
ГТОВ “Новоград-Волинська міська друкарня”	205,5	202,4	98,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Овруцька райдрукарня	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
МДП “Олевська районна друкарня”	114,3	121,4	106,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Попільнянська райдрукарня	156,0	202,0	129,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Радомишльська райдрукарня	73,6	97,3	132,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ружинська райдрукарня	66,5	79,2	119,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ТзОВ “Черняхівська друкарня”	26,8	32,5	121,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Чуднівська райдрукарня	126,9	140,1	110,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ВСЬОГО...	11037,2	12139,3	109,9	2118,3	3052,7	144,1	504	643	127,6	152	150	98,7	823,6	1557,1	189,1	320,1	65,9

Оцінюючи в цілому стан обласної поліграфії, слід зазначити, що останніми роками вона стала працювати більш стабільно, що було визнано на всеукраїнському та міжнародному рівнях. Передусім це проявляється в активізації виставкової діяльності. Районні та міські підприємства поліграфічно-видавничої галузі постійно беруть участь в обласних, регіональних, всеукраїнських і міжнародних виставках. Так, видавництво “Полісся” у 2002 – 2003 рр. було учасником Міжнародних виставок “Книжковий сад” у Києві, а в 2002 р. разом з іншими видавництвами успішно представляло Житомирщину на регіональній виставці “Книга. Поліграфія. Реклама” у Донецьку. У номінації “Кращий нарис про історію рідного краю” було відзначено книгу Г. Мельника “Свята та невмируща Кодня”, у номінації “Краще видання нової доби” – книгу В. Мойсієнка “Гісторія... Граб’янки”, у номінації “Краща публікація про книговидання” – Новоград-Волинську газету “Лесин край”, а видавництва “Полісся”, “Льонек” і “Лесин край” отримали дипломи.

У серпні 2003 р. у Житомирській обласній науковій бібліотеці відбулася перша обласна виставка суспільно значущої літератури місцевих авторів, присвячена 12-й річниці незалежності України. У ній брало участь 10 видавництв, друкарень і поліграфічних центрів. В експозиції було представлено понад 400 назв видань. У травні 2004 р. на Всеукраїнській нараді керівників друкованих засобів масової інформації, що проходила в Житомирі, була розгорнута виставка літератури “Книги Полісся” та періодичних друкованих видань “Преса Житомирщини”. У березні 2005 р. на Першій міжнародній виставці “Україна інформаційна”, що проходила в рамках Сьомої європейської міністерської конференції з питань політики у сфері засобів масової інформації в Києві, також була представлена поліграфічно-видавнича галузь Житомирщини. Гідними високої оцінки було визнано наукову, науково-методичну, художню й краєзнавчу книжкову продукцію ДККГВ “Полісся”, ОП “Житомирська обласна друкарня”, видавництв “Лесин край” та “Новоград”, приватного підприємця М. Г. Косенко, поліграфічно-видавничих центрів держуніверситету, держагроуніверситету, державного технологічного університету тощо. Варта уваги продукція видавництва “Полісся”: зокрема, подарункове видання “Триптих про Тараса Шевченка”, книги із серії “Пам’ятки української мови”, “Акти Житомирського гродського уряду: 1590 р., 1635 р.”, “Акти Житомирського гродського уряду 1611 року”. З краєзнавчої літератури привертала увагу книга М. Костриці та Г. Мокрицького, присвячена одній з пам’яток Житомира – Спасо-Преображенському кафедральному собору, що побачила світ у серії “Пам’ятки рідного краю”. За державним замовленням Держтелерадіо України в рамках програми випуску соціально значущих видань видавництво “Техніка” перевидало її в серії “Національні святині України”. Серед художніх видань відзначена книга В. Грабовського “Творення

легенди”, в якій зібрано кращі твори автора про митців Житомирщини. Серед видань поліграфічно-видавничих центрів університетів виділялися монографія Н. Сейко “Польське шкільництво на Волині – Житомирщині у XIX – першій половині XX ст.”, навчальні посібники В. Євченко “Готська мова”, А. Мармози “Практикум із сільськогосподарської статистики”, Т. Шибінської “Латинська мова” та “Годівля сільськогосподарських тварин”, “Основи бізнесу” під редакцією Ф. Бутинця.

Проте у поліграфічно-видавничій галузі Житомирщини накопичилося й чимало проблем, які, на жаль, практично неможливо вирішити на місцевому рівні. Так, переважна більшість районних друкарень через відсутність оборотних коштів не в змозі провести технічну модернізацію, поновити технічну базу, розвивати виробництво. Лише частина з них використовує в своїй роботі офсетний спосіб друку. Інші на плоскодрукарських машинах, лінітипах виготовляють в основному бланкову продукцію, переважно низької якості та високої собівартості. Виробничі потужності таких друкарень при однозмінному режимі роботи через брак замовлень використовуються лише на 25 – 80 %, а окремі з них працюють лише кілька днів на тиждень.

Гальмівним фактором розвитку поліграфічно-видавничої галузі Житомирщини, як і країни в цілому, є висока вартість паперу. Так, офсетний папір, який коштував на ринку близько 4300 грн. за 1т, подорожчав на 1500 грн., а газетний – у середньому на 50 відсотків. На ринку України працює Жидачівський комбінат, який випускає досить дешевий папір (3 400 грн. за 1 т), але через низьку якість (склеювання в рулоні, спресовування на втулці, гофрування початку рулону, низька білість) виробникам доводиться закуповувати папір за кордоном за значно вищими цінами: Кама (Росія) – 3 650 грн., Кандапога (Росія) – 3 800 грн., Мишков (Польща) – 3 800 грн. за тонну. Подібне маємо і з пластинами: ціна на них зросла майже вдвічі. Подорожчала також фарба, яка часто-густо буває низької якості.

На нашу думку, стримує розвиток поліграфічно-видавничої галузі і відсутність єдиного державного замовлення на видання літератури. І досить часто видавництва, як приватні, так і інших форм власності, намагаються просто заробити, друкуючи презентаційні видання банків і різних установ.

Ще одним стримувальним чинником є те, що приватні структури не зобов'язані звітувати про обсяги своєї роботи перед управліннями у справах преси та інформації й обласними статуправліннями. Тому працівники управлінь використовують для збору інформації особистісні контакти. Крім того, обласні статуправління просто не цікавляться поліграфічно-видавничими підприємствам, де працює менше 20 осіб. Це прикро, бо в штаті більшості приватних суб'єктів видавничої діяльності нараховується по стільки осіб.

Варто зазначити, що й сьогодні в різноманітних звітах про поліграфічно-видавничу діяльність, у доповідях і т. ін. грубо порушуються термінологічні засади, бо в одній цифрі звіту для більшої оптимістичності поєднуються різні види видань за обсягом – книга та брошура. Мабуть, тому ще кілька років назад в Україні цей показник становив 0,34 книги на душу населення, а у 2004 р. – аж 1,1.

Усе це призводить до того, що досить складно уявити реальну картину розвитку чи занепаду поліграфічно-видавничої галузі як регіону, так і країни.

Однак попри усі ці проблеми поліграфічно-видавнича галузь Житомирщини розвивається, про що свідчить ще один промовистий факт: за кілька останніх років провідні видавництва області збільшили кількість замовлень на видання поліграфічної продукції із сусідніх областей та Києва.

УДК 002.2(7)

М. С. Костенко

**РЕПЕРТУАР ВІТЧИЗНЯНОЇ КНИГИ
З ПРОБЛЕМ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА
(на основі бібліометричного аналізу
галузевого документного потоку)**

Останнім часом важливим напрямком бібліометричних досліджень став аналіз галузевих документних потоків, що складають репертуар вітчизняної книги. Однак репертуар книги з проблем культури та мистецтва ще не був об'єктом поліаспектного вивчення. Правомірність вибору як об'єкта дослідження репертуару вітчизняної книги з культури та мистецтва зумовлена тим, що дана галузь є однією з соціально значущих, відрізняється традиційністю розвитку, наявністю широкого кола фахівців, відносною стабільністю потоку первинних документів і достатньою глибиною розкриття у вторинному документному потоці.

Методика бібліометричного дослідження галузевого документного потоку (ГДП) передбачає:

- визначення закономірностей формування і розвитку ГДП;
- структурування ГДП за тематичним, типовидовим, мовним, видавничим та іншими аспектами;
- виявлення кількісного наповнення зазначених структур;
- визначення основних тенденцій розвитку ГДП;
- розроблення на цій підставі можливих гіпотез удосконалення репертуару галузевої книги.